

نقش برجسته زنان و مادران مسجدی در تربیت صحیح نسلها

سید مرتضی موسوی (دانش آموخته سطوح عالی حوزه)

تربیت فرزندان به صورت صحیح، مبتنی بر دو رکن پدر و مادر است، هم پدر کردار و رفتارش سر مشق و الگوی فرزندان می‌شود و هم مادر. البته آموزش دادن به فرزندان بدون اینکه خود پدر و مادر عامل به کلام خود باشند، هیچ‌گاه تأثیری ندارد. اگر پدر و مادری خودشان نسبت به بزرگتران و پدران و مادران خود بی‌اعتنا و بی‌احترام باشند، فرزندان نیز همان رفتار را خواهند داشت. اگر پدر و مادر اهل کمک کردن به دیگران نباشند، فرزندان نیز چنین خواهند بود. به قول یکی از بزرگان، فرزندان آن چیزی نمی‌شوند که پدر و مادر می‌خواهند؛ بلکه آن چیزی خواهند شد که پدر و مادر هستند. یعنی بزرگترین الگو برای یک فرزند، پدر و مادر اوست.

پس پدر و مادر، باید در ابتدا خودش، خوب باشد تا بتواند فرزندان را خوب تربیت کند؛ یعنی اگر کودکش را نهی می‌کند، خودش عمل نکند، اگر امر به کاری می‌کند، خودش زودتر انجام دهد. همان‌طور که در قصه رسول خدا(ص) شنیده‌اید که آن روز که خودشان رطب خورده بودند از نهی کردن کودکی که رطب برایش ضرر داشت، خودداری کردند.

اگر می‌خواهیم فرزندانمان در صراط مستقیم، پا برجا باشد و انحرافات زمانه او را از راه به در نبرد؛ باید او را اهل ایمان بار بیاوریم و قبل از آن باید خودمان اهل ایمان باشیم و به ظواهر ایمان، عمل کنیم. یکی از جلوه‌های بارز ایمان به خدا و قیامت، التزام به مسجد است، که التزام عملی به اسلام است. التزام عملی، یعنی آن چیزی که نشان دهنده مسلمانی و ایمان است. شاید کارهای ما التزام به اسلام باشد، اما بروز و ظهور ندارد؛ مثلاً اگر روزه می‌گیریم، اگر اهل خمس و زکات هستیم، این اعمال ظهور بیرونی ندارد؛ اما اگر اهل مسجد و نماز باشیم با عمل خود، مسلمانی خود را نشان

می‌دهم. و این همان التزام عملی است. با همین پایبندی عملی به ایمان و اسلام است که می‌توانم فرزندان خود را نیز در راه هدایت الهی نگه داریم.

اگرچه پدر و مادر هر دو در تربیت و ایمان فرزندان نقش مستقیم دارند و اگرچه از قدیم گفته‌اند:

پسر کو ندارد نشان از پسر // تو بیگانه خوانش، نخوانش پسر^۱

اما مادران نقش مؤثرتری در تربیت فرزندان دارند چراکه مدت حضور فرزندان پیش مادر مجال بیشتری برای تأثیرگذاری را به آنان می‌دهد.

برای پی بردن به اهمیت نقش مادر در خانواده و تربیت فرزندان، یادآوری این نکته لازم است که فرزندان در هر خانه بیشتر از نظر اخلاقی و ادب، به مادران بیشتر شباهت دارند تا به پدران. این نکته را با بررسی اجمالی فرزندان فامیل خودمان می‌توانیم درک کنیم. همیشه این گونه بوده و مادران در تربیت نقش بیشتری دارند. اگر مادری خوب باشد و خودش اهل ایمان و التزام به اسلام باشد، فرزندان هم همان‌گونه خواهند بود؛ اگر چه پدرشان، مقید نباشد. نمونه‌اش محمد بن ابابکر که پدرش ابابکر است اما به خاطر مادر مؤمنه‌اش اسماء بنت عمیس به درجه‌ای رسید که امیرالمؤمنین وی را منسوب خود دانست. اگرچه پدر محمد بن ابوبکر با امیرالمؤمنین متضاد هستند، اما مادرش مؤمنه و اهل خیر است و فرزند به مادرش شبیه است.

اما اگر مادری بد باشد، فرزندان هم بد خواهند بود. نمونه‌اش پسر نوح است که اگرچه پدرش از بزرگترین انبیا الهی است، اما مادرش بر روح و جسم او تأثیر بیشتری گذاشت و به جایی رسید که به عذاب الهی گرفتار شد و خداوند او را

از اهل بیت حضرت نوح خارج دانست: «انه لیس من اهلک انه عمل غیر صالح»^۲.

پس به صراحت می‌توان گفت که اکثر تأثیر در فرزندان از سوی مادران است و اگر مادر خود را ساخته باشد و اهل خیر و ثواب باشد، فرزندان نیز اهل خیر خواهند بود. نمونه بارز خیر، اهل مسجد بودن است؛ چراکه روایات ما می‌گویند اگر کسی اهل مسجد بود برای او به هر خیری شهادت بدهید.^۳

علاوه بر اینکه فضای ملکوتی مسجد بر روح و روان انسان تأثیر می‌گذارد، ارتباطات اجتماعی و اطلاع یافتن از احوال دیگران نیز معمولاً در مسجد صورت می‌پذیرد. اطلاعی که معمولاً سر و کار انسان را با اهل ایمان رقم می‌زند که خود باعث بالا رفتن درجات معرفتی افراد می‌شود.

مادری که اهل مسجد باشد می‌تواند فرزندی مؤمن و متقی داشته باشد و فرزندان او هم هر کدام می‌توانند فرزندی داشته باشند که اهل خیر هستند. بنابراین خوبی مادران در نسل و ذریه افراد هم تأثیر دارد؛ اما خوبی پدران شاید این‌گونه نباشد.

در داستان موسی و خضر هم آمده است که وقتی خضر(ع) آن پسر را کشت، در پاسخ به سؤال موسی در این باره گفت که او فرزند ناصالحی بود که باعث رنجش پدر و مادر می‌شد. خداوند به جای آن فرزند، دختری به آنها عطا کرد که بنا به گفته روایات هفتاد پیامبر از نسل او به وجود آمدند و ایمان آن زن تا آن حد کارساز و تأثیرگذار بود که بتواند مادر هفتاد پیامبر باشد؛ «فأراد ان بیدلهما ربهما خیراً منه زکاةً و اقرب رُحماً».^۴

امید است مادران و زنان مسلمان، جایگاه خود را درک کنند و بدانند در صورت داشتن ایمان و تقوا چه تأثیری می‌توانند بر آینده فرزندان و نسل خود داشته باشند و باقیات الصالحاتی دائمی برای قیامت خود بسازند.

١. دوازده هزار ضرب المثل فارسی؛ ص ٢٤٣.

٢. هود: ٤٦.

٣. کنز العمال؛ ج ٧، ص ١٧٤.

٤. كهف: ٨١.